HÄMEEN
AMMATTI-
KORKEA-
KOULU

OHJAUSTOIMINNAN KOULUTUSOHJELMA (160 OV)
OPETUSSUUNNITELMA AJAKSI 2003 – 2007

SISÄLLYSLUETTELO

1. AMMATTIKORKEAKOULUOPINNOT HÄMEENLINNASSA

1.1 Opintojen yleistavoitteet
1.2 Arviointi
koulutuksen arviointi
opintojen arviointi
1.3 Opintojen rakenne ja laajuudet
1.4 Koulutusohjelmien yhteiset perusopinnot
1.5 Vapaasti valittavat opinnot

2. KOULUTUSALAN KUVAUS

2.1 Ammattialan kuvaus
2.2 Koulutusalakohtaiset opinnot Hämeen ammattikorkeakoulussa

3. KOULUTUSOHJELMAN KUVAUS

3.1 Ammatin ja ammattitaidon kuvaus
3.2 Koulutusohjelman tavoitteet
3.3 Pää- ja sivuaineet
3.4 Oppimisympäristön ja opetusjärjestelyjen kuvaus
3.5 Koulutusohjelman opintojen rakenne ja ohjeellinen ajoitus
3.6 Opintojaksojen kuvaukset
A. Perusopinnot
A.1. Yhteiset opinnot
A.2. Koulutusalakohtaiset opinnot
B. Ammattiopinnot
B.1. Pakolliset ammattiopinnot
B.2. Pääaine
B.3. Sivuaineet
C. Vapaasti valittavat opinnot
D. Harjoittelu
E. Opinnäytetyö

1. Opintojen yleistavoitteet

1.1 Ammattikorkeakouluopintojen tavoitteet

Ammattikorkeakouluopintojen tavoitteena on korkeatasoinen osaaminen ja ammattitaito. Koulutusohjelman tai koulutusohjelman suuntautumisvaihtoehtoehdon tutkintoon johtavat opinnot koostuvat ammattikorkeakoulun yhteisistä, koulutusalakohtaisista opinnoista, koulutusohjelmakohtaisista opinnoista, työharjoittelusta sekä opinnäytetyöstä. Ammattikorkeakouluissa korostetaan tutkivan otteen merkitystä osana ammatillista osaamista. Elinkeino- ja työelämää palvelevalla projektiluontoisella tutkimus- ja kehitystyöllä on keskeinen rooli opiskelussa. Monipuoliset työelämäyhteydet turvaavat ammattikorkeakoulusta valmistuneille hyvän työllisyyden.

Perusopinnoissa perehdytään opiskelumenetelmiin sekä hankitaan ammattiopintojen edellyttämät korkeatasoiset teoreettiset ja viestinnälliset perusvalmiudet. Samalla opiskellaan taloudellisen toiminnan, ympäristön huomioonottamisen ja kansainvälisyyden keskeiset periaatteet.

Ammattiopinnot jakautuvat pakollisiin, vaihtoehtoisiin ja vapaasti valittaviin opintoihin. Vapaasti valittavia opintoja voi suorittaa omassa ammattikorkeakoulussa tai muissa koti- tai ulkomaisissa oppilaitoksissa. Opintojen on oltava korkeakoulutasoisia.

Työharjoittelun aikana opiskelija perehtyy oman ammattialansa tehtäviin todellisessa työympäristössä. Ammattikorkeakoulu ohjaa työharjoittelua, joka voi jakaantua ajallisesti useaan osaan.

Opinnäytetyössä opiskelija osoittaa valmiutensa soveltaa tietojaan ja taitojaan omaan ammattialaansa liittyvässä käytännön asiantuntijatehtävässä.

1.2 Ammattialan kuvaus

Ohjaustoiminnan koulutusohjelma kouluttaa käsityö- ja askartelumenetelmien, luovanilmaisun ja muiden toiminnallisten menetelmien ohjaajia, ohjaustoiminnan suunnittelijoita ja kouluttajia, jotka hallitsevat asiakastyön lisäksi oman ammattialansa esimiestehtävät ja kehittämisen soveltavan tutkimuksen keinoin. Koulutusohjelmasta valmistuvan ohjaustoiminnan asiantuntijan tutkintonimike on artenomi (AMK). Artenomi (AMK) tutkinnon suorittanut ohjaustoiminnan asiantuntija sijoittuu joko julkisen kulttuuri- ja opetustoimen sekä sosiaali- ja terveysalan sektoreille tai yksityisiin verrattavien vapaiden kansalaisjärjestöjen palvelukseen. Hän voi toimia alalla myös yksityisenä yrittäjinä ja ammatinharjoittajana. Ohjaustoiminnan asiantuntijana hän hallitsee asiakastarpeiden arvioimisen, toiminnan suunnittelu-, ohjaamis-, hallinto- ja kehittämistehtävät.

Ohjaustoiminnaksi nimitetään koko sitä kokonaisuutta, joka muodostuu erilaisten toimintamuotojen suunnittelusta ja ohjaamisesta siihen vapaaehtoisesti osallistuville ihmisille. Ohjattavat toimintamuodot voivat olla hyvin monenlaisia, kuten erilaisten käsityö- ja askartelumenetelmien, luovan taideilmaisun menetelmien, pelien, leikkien, retkeilyn ja muiden soveltavan liikunnan menetelmien ohjaamista. Näitä menetelmiä ohjataan vapaa-aika-, harrastus-, virkistys-, virike- ja kuntoutustoiminnan puitteissa yksittäisille asiakkaille tai ryhmille, jotka osallistuvat siihen edistääkseen omaa oppimistaan tai toimintakykyään. Asiakkaiden näkökulmasta erilaisten toimintojen ohjaamisella pyritään yleensä joko pedagogisiin tai terapeuttisiin päämääriin.

Pedagogistavoitteinen ohjaustoiminta
Kuntien opetus- ja kulttuuritoimen, vapaiden kansalaisjärjestöjen ja muiden yhteisöjen ylläpitämien toimintayksikköjen puitteissa harjoitettavalla pedagogisella ohjaustoiminnalla asiakkaalle pyritään tarjoamaan mielekkäitä mahdollisuuksia ja toimintavaihtoehtoja itsensä ja persoonallisten taipumustensa kehittämiseen vapaa-aikana joko oppimis- tai harrastustavoitteisesti. Edellisten lisäksi

pedagogistavoitteinen ohjaustoiminta tarjoaa asiakkaalle hänen näkökulmastaan mielekkäitä mahdollisuuksia sosiaaliseen vuorovaikutukseen, käytännöllisten taitojen hankkimiseen, taiteellisten ja muiden luovien itseilmaisun taipumusten kehittämiseen, irtautumiseen arkirutiineista ja stressistä, voimien kokoamiseen sekä virkistäytymiseen vapaa-aikanaan.

Terapeuttistavoitteinen ohjaustoiminta
Sosiaali- ja terveystoimen alaisuuteen kuuluvien laitosten, avohoidon ja -huollon sekä näihin verrattavien yhteisöjen puitteissa harjoitettavalla terapeuttisella ohjaustoiminnalla autetaan sairaudesta, vammaisuudesta, ikääntymisestä tai muista toimintakykyä heikentävistä olosuhteista kärsiviä ihmisiä kehittämään ja käyttämään vapaa-aikaansa oman terveyden, itsenäisyyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Terapeuttisella toiminnalla pyritään ensisijaisesti asiakkaan toimintakyvyn ylläpitämiseen tai kuntouttamiseen, jotta itsenäiset toimintamahdollisuudet parantuisivat ja sairauden tai vammaisuuden haitalliset vaikutukset vähentyisivät. Terapeuttinen ohjaustoiminta tarjoaa asiakkaille mielekkäitä aktiviteetteja, joihin osallistuminen edistää psykososiaalista ja motorista kuntoutumista sekä luo mahdollisuuksia luontevaan sosiaaliseen kanssakäymiseen. Terapeuttisella ohjaustoiminnalla tavoitellaan asiakkaan näkökulmasta oma-aloitteisen aktiivisuuden heräämistä, motoristen ja psykososiaalisten taitojen harjaantumista sekä omanarvontunteen kohentumista.

1.3 Toimintaympäristön kuvaus

Tavallisia työpaikkoja, joissa ohjaustoiminnan asiantuntijat työskentelevät, ovat mm. kuntien opetus- ja kulttuuritoimen alaiset vapaa-aika- ja nuorisotilat, kerhot, työpajat, käsityökoulut, kansalaisopistot. Ohjaustoiminnan ammattilaiset toimivat myös vapaiden kansalaisjärjestöjen ja muiden yhteisöjen ylläpitämissä harraste- ja virikepalveluja, virkistys- ja vapaa-aikatoimintaa tarjoavissa kurssikeskuksissa, kylpylöissä, vapaa-aikatoiminta- ja retkeilykeskuksissa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon alalla laitoksissa ja avohuollossa ohjaustoiminnan asiantuntijat toimivat mm. terveyskeskuksissa, sairaaloissa, mielisairaaloissa, vankiloissa, kehitysvammaisten kuntoutus-, palvelu- ja työkeskuksissa, vanhainkodeissa, vanhusten palvelu- ja hoitokodeissa, päihdehuoltolaitoksissa, sotainvalidien kuntoutus- ja palvelukodeissa. Näissä ohjaustoimintaa tarjotaan useimmiten kuntoutus- tai toimintaterapiayksiköissä ja osastoilla sekä avopalveluissa.

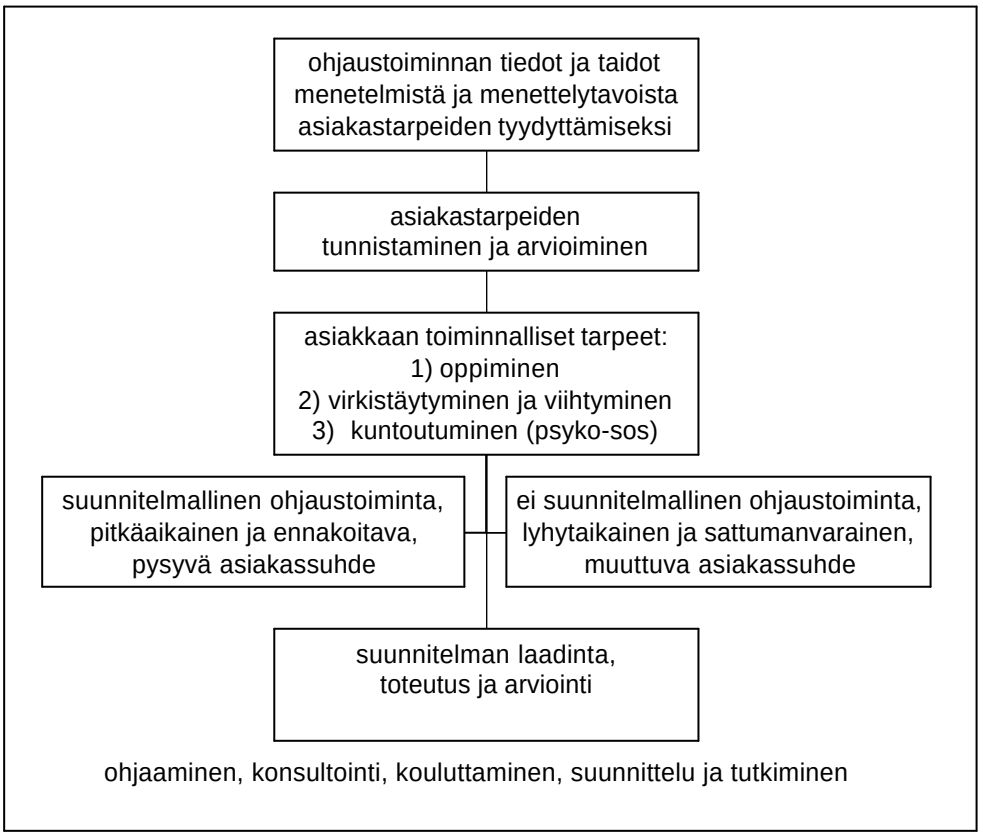
1.4 Ammattitaidon kuvaus

Ohjaustoiminnan koulutusohjelmassa suoritettu artenomi (AMK) tutkinto tarjoaa opiskelijalle laaja-alaiset sijoittumismahdollisuudet erilaisiin ohjaustoiminnan asiantuntijatehtäviin. Ammattitaitovaatimukset vaihtelevatkin sen mukaan, toimiiko hän ohjaustoiminnan asiantuntijatehtävissä ohjaajana, suunnittelijana, esimiestehtävissä vai soveltavan tutkimuksen tehtävissä. Lisäksi ammattitaitovaatimuksiin vaikuttaa se, toimiiko hän pedagogis- vai terapeuttista voitteisen ohjaustoiminnan parissa.

Yleisinä ammattitaitovaatimuksina ohjaustoiminnan asiantuntijalta edellytetään, että hän hallitsee asiakaslähtöisen tavoitteellisen ja tuloksellisen ohjaustoiminnan suunnittelu- ja toteutusprosessin kaikki vaiheet ja osaa mukauttaa toimintatapansa kulloistenkin vaatimusten mukaan (kuvio 1). Ohjaustoiminnan asiantuntijana

1. hän osaa kohdata ja huomioida erilaiset asiakkaat sekä hallitsee ryhmädynamiikan ja ryhmän ohjaamisen taidot;
2. hän hallitsee omaan ammattialaansa liittyvien oppimis-, virkistys- ja viihtymistarpeiden sekä psykososiaalisten kuntoutustarpeiden arvioimisen ja arvioinnin pohjalta tapahtuvan tavoitteellisen ja asiakaslähtöisen ohjaustoiminnan suunnittelemisen;
3. hän osaa valita ja käyttää asiakkaan tarpeista lähtien tarkoituksenmukaisia toimintamenetelmiä ja ohjaamistapoja;

4. hän hallitsee teknisesti monipuolisen valikoiman erilaisia käsityön ja askartelun, luovan ilmaisun ja muun toiminnan menetelmiä ja osaa ohjata näitä asiakaslähtöisesti soveltaen;
5. hän osaa dokumentoida valittujen menettelyjen toimivuutta ja asiakkaan edistymistä sekä arvioida koko työskentelyn tuloksellisuutta;
6. hänellä on valmiudet oman ammattialansa hallinnollisiin ja esimiestehtäviin;
7. hänellä on tutkiva ja kehittävä ote oman ammattialansa kehittämiseksi sekä oman ammatillisen tietouden ja asiantuntemuksen uusintamiseksi työtodellisuuden muuttuessa.

Kuvio 1. Ohjaustoiminnan artenomin ammattikuvan jäsennys.

3.2 Koulutusohjelman tavoitteet

Ohjaustoiminnan koulutusohjelman tavoitteena on kouluttaa ohjaustoiminnan asiantuntijoita, jotka hallitsevat erilaisten toimintamuotojen ohjaamisen, ohjaustoiminnan suunnittelu-, hallinto- ja esimiestehtävät sekä oman ammattialan kehittämisen soveltavan tutkimuksen keinoin. Ohjaustoiminnan koulutusohjelman opinnot antavat monipuoliset valmiudet yksittäisen asiakkaan tai asiakasryhmän toiminnallisiin tarpeisiin vastaamiseen asiakaslähtöisellä ohjaustoiminnan suunnittelulla ja toteutuksella käyttäen monipuolisia menetelmiä.

Ammatillinen toimintapätevyys saavutetaan perehtymällä erilaisiin asiakkaisiin, asiakasryhmien ohjaamiseen, asiakkaiden oppimis-, virkistäytymis- ja viihtymis- sekä psykososiaalisiin kuntoutustarpeisiin, tarpeiden arviointimenetelmiin, monipuolisiin kädentaitoperustaisiin ja ryhmätoiminnallisiin menetelmiin ja ohjaustoiminnan tuloksellisuuden arviointiin teoriassa ja käytännössä. Koulutusohjelman keskeisiä sisältöalueita ovat ammattialan tieto- ja taitovalmiuksien lisäksi verbaalinen ja visuaalinen viestintä sekä elinikäistä oppimista tukevien modernien oppimisympäristöjen, tietoverkkojen ja viestintävälineiden käyttö.

Opiskelussa painotetaan tiedon omaehtoista hankkimista sekä sen analysointia ja soveltamista alati muuttuviin työtehtäviin. Tavoitteena on, että alansa asiantuntijana ohjaustoiminnan koulutusohjelmasta valmistuvalla on tutkiva ja vastuullinen ote työhönsä. Ohjaustoiminnan ammattialalla, kuten muussakin työelämässä, tapahtuu jatkuvasti nopeita muutoksia, joihin opiskelijoita pyritään valmentamaan jo koulutuksen aikana. Opiskelijat ovat toisesta opiskeluvuodesta lähtien mukana työelämäprojekteissa, joissa toteutuva asiakaslähtöinen ja tavoitteellinen ohjaustoiminnan suunnittelu ja toteutus ohjaavat opiskelijaa laatutietoisuuteen. Kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana opiskelija harjoittelee oikeissa työelämän projekteissa toiminnan ohjaamisen peruskysymysten ratkaisemista: erilaisten asiakkaiden kohtaamista, asiakastarpeiden tunnistamista ja

ohjausmenetelmien, materiaalien ja työvälineiden ominaisuuksien tuntemusta sekä asiakkaiden tarpeisiin nähden soveltavaa käyttöä. Kahden seuraavan opiskeluvuoden aikana työelämäprojektit painottuvat ohjaustoiminnan suunnittelu- ja hallintotehtävien sekä soveltavan tutkimuksen ja kehittämistehtävien ratkaisemiseen. Projektiopinnoissa painotetaan asiakaslähtöistä toimintaa, vuorovaikutus-, kommunikointi- ja yhteistyötaitoja sekä ammatillisten aineiden hallintaa. Tavoitteena on, että opiskelija saa oikeiden työtehtävien avulla mahdollisuuden teoreettisen ja kokemuksellisen tiedon analysointiin ja tiedon hyödyntämiseen kokonaisvaltaisesti ohjaustoiminnan suunnittelussa, toteutuksessa, arvioimisessa ja kehittämisessä.

Koulutusohjelma järjestää vuosittain ammattialan kehittämiseen painottuvan kahden päivän työelämäseminaarin, jossa tutkijat, asiantuntijat, käytännön työntekijät ja opiskelijat esittelevät ammattialan uusimpia tutkimuksia ja menetelmiä. Seminaarilla tuetaan ammattialan erilaisten vaikuttajatahojen keskinäistä vuorovaikutusta, tiedonvaihtoa ja oppimista.

Näiden työelämäprojektien, työelämäseminaarien, työharjoittelun ja opinnäytetyön avulla kehitetään opiskelijan tutkivaa työskentely otetta sekä valmiuksia työelämässä toimimiseen. Lisäksi työelämäkontaktien avulla lujitetaan koulutuksen ja työelämän molemminpuolisia suhteita ja kehitetään koulutusta siten, että koulutusohjelma pystyy vastaamaan nopeasti muuttuviin työelämän tarpeisiin.